

632.7

P-45

1931

ՀԱՅԷ ՀՈՂԺՈՂԿՈՄԱՏ

ՍԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՍՏԱՏՁԵԼԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

№ 21 (112)

ԲԵԿ-ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

ԲԱՆՋԱՐԱՆՈՑԻ ՎՆԱՍԱՏՈՒՆԵՐԸ

Յ Ե Վ

ՊԱՅԳԱՐ ՆՐԱՆՑ ԳԵՄ

ԳԻՆԸ 4 ԳՐԱԿ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

635.7

F-45

ՅԵՐԵՎԱՆ - 1931

4 MAR 2014

18038

635.7

P-45 up

ՊԵՏՏՐԱՍԻ ՏՊԱՐԱՆ 1509
ԳՐԱՌԵՊ. 6148 (Բ)
ՊԱՏ. 711
ՏԻՐԱԺ 7000

Л. БЕК-ОСЕПЯН

Вредители огорода и борьба против них

ԲԱՆՋԱՐԱՆՈՅԻ ՎՆԱՍԱՏՈՒՆԵՐԸ ՅԵՎ ՊԱՅԿԱՐ ՆՐԱՆՑ ԴԵՍ

Ինչպես դյուղատնտեսության մյուս ճյուղերին, բանջարանոցներին նույնպես վնասակար միջատները հակառակն վնասներ են պատճառում: Սակայն Հայաստանի բանջարանոցներն այդ տեսակետից դեռ բավականաչափ ուսումնասիրված չեն, և պայքարը բանջարանոցի վնասատուների դեմ ամենուրեք չի տարվում: Տարիներ են լինում, յերբ վնասատուների չափազանց բազմանալուց, և հիվանդությունների տարածվելուց միջատնեք բանջարանոցների ամբողջ բերքը՝ նկատի առնելով, վոր համարյա դյուղացիական յուրաքանչյուր տնտեսություն, թեկուզ մոքք տարածություն, բանջարանոց ունի, պիտի յենթադրել, վոր բանջարանոցների տարածությունը Հայաստանում հավասար է 2000 հեկտ, վորի միջին բերքը հաշվելով տարեկան 700 տուրլի, — ընդհանուր յեկամուտ կունենանք 1.400.000 տուրլի: Վնասատուների պատճառած միասը մոտավորապես հաշվելով 20%, հետևիկապես ընդհանուր բերքից մեր ստացած միասը կլինի 280.000 տուրլի:

Բանջարանոցի վնասատուները շատ-շատ են, սակայն մենք կնկարագրենք Հայաստանի բանջարանոցներում պատահողներից աչքի ընկնողներն ու դրանք մոքքները:

Բանջարանոցներում վնասատուների դեմ բոլոր

դյուղացիները պիտի պայքարեն միասին և ընդհանուր ուժերով: Վնասատուների դեմ չի կարելի պայքարել պտուղատու և անհատապես, վերովհետև յեթե մեկը նրանց իր տնտեսության մեջ վնջնչացնի, ապա միևնույն է, նրանք նորից կերեվան, այս անգամ արդեն հարևան տնտեսությանից, վորն այդ վնասատուների դեմ չի պայքարել, նրանց չի վնջնչացրել:

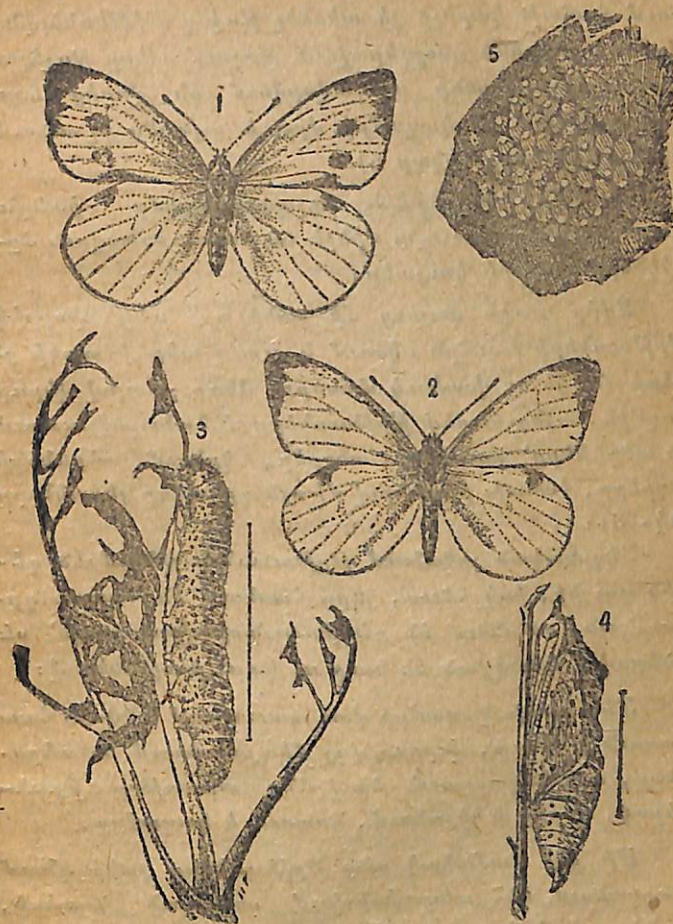
Կոլլեկտիվ տնտեսություններում այդ պայքարը կազմակերպելն ավելի հեշտ է: Կոլլեկտիվներն ու արտեյներն ունեն միևնույն նպատակներն ու ձգտումները, իսկ դրանցից մեկը հանդիսանում է վնասատուների դեմ պայքարելը: Մենատնտեսի ունեցած մի հատ թույլ սրսիկչի փոխարեն կոլլեկտիվը հնարավորութուն ունի ձեռք բերելու ավելի ուժեղ մեքենա, — սկսած «Պամուռից» մինչև շոգեշարժ սրսիկչը: Բացի դրանից, կոլլեկտիվում հնարավոր կլինի պայքարը տանել սահմանված ժամկետներում, վոր տյնքան կարևոր է վնասատուների դեմ պայքարելիս: Նրանց միշտ ել ողնության կզան ԱԲՎ (դյուղատնտեսության և անասառային տրնտեսության վնասատուների դեմ պայքարող ախց. ընկ.) և Ստադրան (բույսերի պաշտպանության կայան) և ՊԱՋԸ-Ավիաբիմն ու հասարակական այլ հիմնարկությունները:

ԿԱՂԱՄԻ ԹԻԹՈՒՆԸ

Կաղամբի թրթուրը Հայաստանի համարյա բոլոր շրջաններում ամենատարածված վնասատուներից մեկն է, վորը պատահում է կաղամբի լանջարանոցներում:

Սրա սպիտակ թիթեռներին (նկար 1 և 2) կտրելիս տեսնել վաղ դարձանից մինչև ուշ աշուն:

4

Նկ. 1. ԿԱՂԱՄԻ ԹԻԹՈՒՆ

1, 2. Թիթեռներ, վարձ և եզ, 3. Թրթուր, 4. Հարսնյակ, 5. ձվերը տերեխի վրա:

Վաղ դարնան արևատ տաք սրերին բանջարանոցներ
բուս հաճախ կարելի յե տեսնել թուշող թիթեռներին,
փորոնք յերբեմն զուգընթաց են թուշում: Այդ թուշելու
ժամանակ ել նրանք զուգավորվում են, փորից հետո
եզերն իջնում են կաղամբի վրա և այնտեղ ել ամռամ
իրենց ձվիկները (նկար 5):

Կաղամբի տերեւներն ուշադրութեամբ դիտելիս
կարելի յե գտնել 40-ից մինչև 60 հատ զեղնավուն ձը-
վիկների փոքրիկ կույտեր:

Ձվից դուրս գալուց մի քանի օր անց փոքրիկ
թրթուռների խումբն սկսում և ուտել տերեւի տակի յն
բնաի մաշկն ու փափուկ մասերը, ձեռք չտալով վերևի
կողմին, այնուհետև թրթուռները մեծանալով ուտում
են տերեւները՝ բանալով անցքեր, կրծում տերեւների
յեղերը, հաճախ թողնելով միայն գլխավոր յերակները
(նկ. 3):

Սկզբնական շրջանում թրթուռները լինում են դե-
ղին գույնի, խի հետո, յերբ հասնում են հասուն դը-
րութեան, ստանում են դեղին-կանաչավուն գույն՝ սև
բծերով և ծածկված են նոսր ու կարճ մազիկներով:

Մեկ զլուխ կաղամբի վրա պատահում և 20-30 հատ
հասուն թրթուռ, փորոնք վոչ միայն ուտում են տերե-
ւները, այլ կեղտոտում են իրենց արտաթորութեան-
ներով, փորից և փչանում, հոտում և կաղամբը:

Մի քիչ ժամանակ անց թրթուռները քանի դնում
փոքրանում են, տեղափոխվում զանազան խոտերի,
ցանկապատերի ու պատերի վրա և կերպարանափոխ-
վում ու դառնում են հարսնյակներ (նկ. 4):

Դրանից 7-8 օր հետո հարսնյակներից դուրս են

գալիս սպիտակ թիթեռներ, փորոնք նույնպես իրենց
ձվիկներն ամռամ են կաղամբի վրա:

Ձվից դուրս գալուց մինչև թիթեռ դառնալը տե-
վում և 7-8 շաբաթ, այնպես վոք դարնանից մինչև ա-
ռան ստացվում և յերկու-յերեք սերունդ:

ՊԱՅԳԱՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

1. Վոշնչացնել մուխիտերը, մանավանդ դարնա-
նը, յերբ դեռ կաղամբը անկված չլինելու պատճառով
նրանք դեպի իրենց են դրավում թիթեռներին և կեր
մատակարարում դարգացած թրթուռներին:

2. Ծխել ու վոշնչացնել ձվիկներն ու ջահել թըր-
թուռները 7-8 օրը մեկ անգամ, մանավանդ թիթեռների
թուշելու ժամանակ:

3. Խիտ չանկել կաղամբը, վորովհետև խիտ
անկված կաղամբը դատարկ և ստացվում, բացի դրա-
նից սրսկելու ժամանակ թուշավոր հեղուկը բոլոր
տերեւների վրա չի ընկնում:

4. Սրսկել պարիզյան կանաչով, պատրաստելով
հետևյալ կերպ՝

ա) պարիզյան կանաչ	200 գրամ
բ) չհանգրթած կիր	400 »
գ) ջուր	144 լիտր (12 գուլլ)

Վորպեսզի լուծվածքը լավ կաշի բույսերին, հար-
կավոր և նրան տվելացնել ցորենի կամ մի ուրիշ ա-
լուր, յուրաքանչյուր 12 լիտր ջրին 100 գրամ ալյուրի
հաշվով:

5. Հանձնարարվում և սրսկել նաև տաք յեղանա-
կին բլրական բարեուժով, փորի լուծվածք շատ հեշտ

և պատրաստել, վորովհետեւ վոչ կիր և պահանջում և վոչ-եւ ճիշտ կշռել:

120 լիտր ջրի մեջ պետք է լուծել 2-3 և կես կիր ջրորական բարիում և ապա ավելացնել 100 գրամ մ լվացքի սոդա:

Քլորական բարիումը կարելի չե սկզբում ասք ջրով լուծել կաթնայի մեջ և հետո լցնել ջրով պատ-րաստած տակառի մեջ:

Թունավոր նյութերով սրսկելու ժամանակ պետք է պահպանել հետևյալ կարգը.

1. Չպետք է սրսկել ուժեղ քամու ժամանակ և վոչ ել անձրևից առաջ ու դրանից հետո:

2. Սրսկել մեքենայի խողովակի ծայրը պահելով կաղամբի տերևներից $\frac{3}{4}$ -1 մետրից վոչ մոտ, հակա-ռակ դեպքում՝ լավ չի սրսկի. սրսկիչ մեքենայի խո-ղովակն արագ շարժել, վորպեսզի կաթիլները մանր վիճեն ու տարածվեն համահավասար չափով:

3. Հեղուկը նախքան սրսկիչ մեքենայի մեջ լցնելը պետք է խառնել տակառի մեջ, վորպեսզի թունավոր մասը չնստի տակառի տակ:

4. Չսրսկել կաղամբը հովաքելուց 2 չաբաթ ա-ռաջ, կամ թե գործածելուց առաջ լվանալ ջրով:

Կաղամբի տակ յեղած մեկ հեկտար տարածության վրա ծախվում է 360 լիտր ջուր, հետեւյալս և մոտ 8 կիր ջրորական բարիում:

Թույների հետ գործ ունենալիս պետք է չատ գդույչ լինել: Այնտեղից հետո պետք է լվացվել տա-պոնով և մաքրել ամանեղենն ու սրսկիչ մեքենան:

ԿԱՆԱՄԻ ՑԵՑԸ

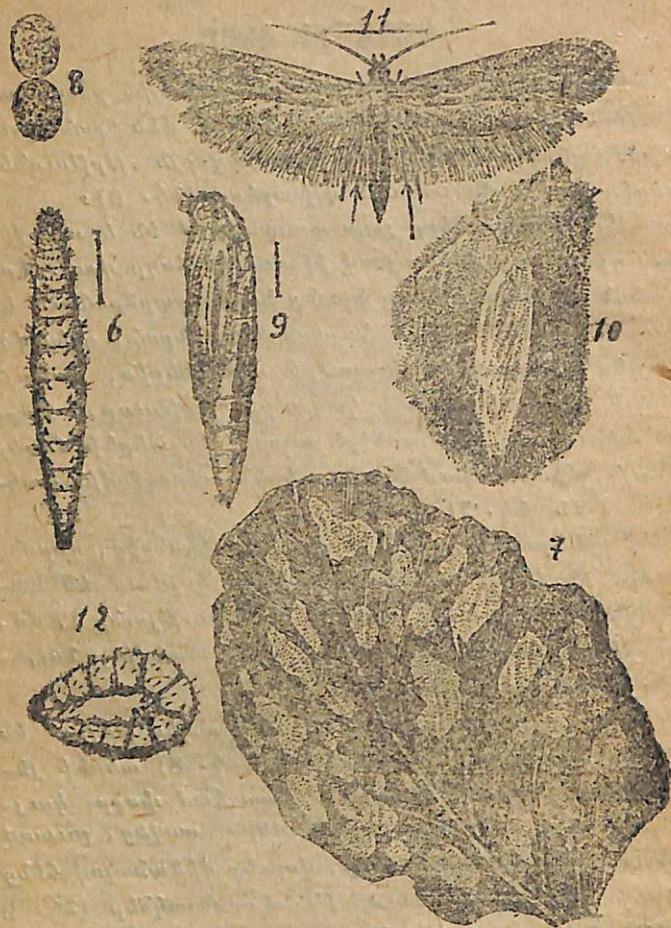
Պարենան ու ամուսնը բանջարանոցային բուսակա-նության վրա յերբեմն բավականին մեծ քանակու-թյամբ յերեւում են մուգ կանաչագույն թրթուռներ դեղին կամ կանաչագույն գլխարկով (նկ. 6):

Այդ թրթուռները շատ դժուրաշարժ են և առաջին իող դիպչելուց վոստայնով իջնում են հողի վրա: Վը-տանդն անցնելուց հետո նրանք նորից բարձրանում են բույսի վրա: Մեղ մոտ Հայաստանում նրանք գլխավո-րապես վնասում են կաղամբի սածիլներին, սակայն ավելի քիչ չափով, քան կաղամբի թրթուռը: Փոքր հասակում այդ թրթուռներն ուսում են տերեւի մաշկը միայն, հասակավում նրանք տերեւն ամբողջովին ծակ-ծրկում են (նկ. 7):

Թրթուռները դուրս են դալիս ձվիկներից, վորոնց ամուսն են թիթեռները. վերջիններս կոչվում են կա-ղամբի ցեց: Այդ ցեցի թեւերի յերկարությունը 17 մմ, առաջին թեւերը գորշ-մոխրագույն, յետեւիները նույն-պես մոխրագույն (նկ. 11):

Այդ ցեցի թրթուռները գլխավորապես թռչում են գիշերները. եղերը ձու ամուսն են (նկ. 8) տերեւի յե-րեսի կողմի վրա՝ մեկական հատ կամ փոքր կույ-տերով: Այդ ձվերից, ինչպես վերն ասվեց, չուսով դուրս են դալիս թրթուռներ, վորոնք մեծանալով հենց տերեւի վրա յեղ դառնում են հարսնյակներ (նկ. 9 և 10): Ձմեռում է հարսնյակը:

Հայաստանի պայմաններում կաղամբի ցեցը, բոտ յրեւութին, տալիս է յերեք սերունդ. սակայն ամենամտանդավորը առաջին սերունդն է, այդ պատ-

Նկ. II. ԿԱՂԱՄԻ 853

1. Թրթուռ, 2. զննված տերև, 3. ցիցի ձվերը, 4. հարսնյակ, 5. Թրթուռը բոժոժը տերևի վրա, 6. կաղամբի ցեցի թիթեռը, 7. Թրթուռը ծաղկած վիճակում:

ճանաչել եւ նրա դէմ դիտավորապէս սխտի պայքարել պարենանք:

ՊԱՅԿԱՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Ձահել թրթուռներին յերբեմն հաջողում է վաճառանքներ անողներով, նրանց առաւ կերպով թրջելով, 100 դրամ կանաչ ոճառը լուծելով 12 լիար ջրի մէջ: Այլեւի հասուն թրթուռների դէմ կարելի չէ պայքարել պարիզյան կանաչի լուծուցիով՝ 12 դրամ պարիզյան կանաչը լուծելով 12 լիար ջրի մէջ: Վարդապետի հեղուկը լավ կաշի տերևներին, լուծուցիին կարելի չէ ամրացնել $\frac{1}{2}$ բաժակ շինչ:

Գիծիական աշդ միջոցներից բացի, անհրաժեշտ է՝ 1) վաղ վարնանք իր ժամանակին բանջարանոցը մաքրել մոլախոտերից և վաճառանք աշդախիք, 2) աշանք համ վաղ վարնանք բանջարանոցը կրկնահերկ անել, 3) առողջ բույսերն անցնել լավ սերմերից:

Մի քանի հիպինակներ հանձնարարում են կաղամբը փոշոտել մոխրով, սակայն վորքան իրական և աշդ միջոցը — պարզված չէ:

ԻՇԱԽԱՐԱՆՉ (ԱՐՁՈՒԿ)

Իշախարանչը մնաւում է ամեն տեսակի բույսերին ինչպէս բանջարանոցում, այնպէս և դաշտերում և աշդ իններում:

Նրա պոտոճառած մնաւն այն է, վոր բանալով իր ճանապարհը հողի վերնաշերտում, նա կարում է բույսերի արմատները:

Վարդապետի իմանոնք, թէ ինչպիսի միջոցներով և

ինչ ժամանակ ամենից լավ և պայքարել նրա դեմ :
հարկավոր է խմանալ, թե ինչպիսի և ասորում իշխա-
ռանքը :

Ն. 4. III. ԻՇԽԱՆԱՆՆԵՐ

Իշխառանքը ձմեռում և հողի մեջ էր թրթռում, յն-
դամ ժամանակաշրջանում, թեև պատահում է, վաղ
ձմեռում և նաև հասունացած վիճակում :

Վաղ դարձանք, որերը տաքանալուց հետո, նա
սկսում է իր վնասարար աշխատանքը : Ձմեռվա քաղ-
ցից հետո, մի քիչ կերակրվելով մայիսին, լիակ մի շաբաթ
տևողությամբ հունիսին, իշխառանքը լիովին զարգանալով
և և սկսում զուգավորվել :

Բեղմնավորված եղերը հողի 8-13 սանտ. խորու-
թյան մեջ շինում են իրենց բները բուսուցի մեծ ու-
թյան, հողի կոշտի ձևով, վորտեղ և ածում են իրենց
ձվերը :

Իշխառանքը չափազանց բեղմնավոր է, այսինքն
չատ բազմացող է. նա 150-ից մինչև 300 ձու յն ա-
ծում : 10-15 օրից հետո ձվերից դուրս են գալիս ջահնգ
իշխառանքները (թրթուռները), վորտեղ ամառվա ըն-
թացքում մեծանում են, հետո ձմեռում և մյուս տար-
վա դարձանք արդեն հասնում հասուն վիճակի : Հետև-

Վարար իշխառանքի ձվից դուրս գալուց մինչև հա-
սունանալը տևում է մոտավորապես մեկ տարի :

Սովորաբար իշխառանքների տված վնասը տե-
վում է դարձանից մինչև հունիսի վերջը, յերբ նրանք
ձմեռելուց հետո քաղցած են լինում : յերբ ուտելիքը
քիչ է լինում, այն ժամանակ նրանք առանձնապես
վնասում են ծխախոտի, յեղիպտացորենի ծխերին,
բոստաններին, ջահեյ ծառերին և մի շարք տեղերում
նաև բամբակին :

Սրանից յերեվում է, վոր ամենից լավ և իշխա-
ռանքներին վնասցնել վաղ դարձանք, յերբ նրանք
գեռեւ չեն բազմացել :

Վաղ դարձանք, յերբ մոլախոտերը դեռ քիչ են լի-
նում, քաղցած իշխառանքները մեծ ախորժակով
հարձակվում են մատաղ ցանքերի և տունկերի վրա :

Ահա հենց այդ ժամանակ, ոգտվելով այդ հանդա-
մանքից, քաղցած իշխառանքին պետք է սպալ թունա-
վորված կեր, վորն ուտելուց նա շատ շուտ վնչնա-
նում է :

ԴԱՅՑԱՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Թունավորված կերը պատրաստում են հետևյալ
ձևով. վերցնում են յեղիպտացորեն կամ ցորեն և
մկնդեղ այն հաշվով, վոր 80 մաս (ըստ բաշի) հատի-
կին ընկնի 3 մաս մկնդեղ, որինավ՝ 16 կիլո յեղիպտա-
ցորենին 600 գրամ մկնդեղ :

Հատիկն ու մկնդեղը լցնում են կաթսայի մեջ,
ջուրը ածում այնքան, վոր կանգնի յեղիպտացորենից
10 սանտ. բարձր, և յեռացնում այնքան, մինչև յեղիպ-
տացորենի հատիկները բոլորովին փափկեն :

Յեւթած յեղիպտոսփորենը փոռւած են խտրի կամ բրեկնտի վրա և հովացնում: Զուտ մկնդեղի փոխարեն կարելի չե գործածել նաև մկնդեղային նստոր, սակայն սա պետք է վերցնել կրկնակի չափով, քան մկնդեղն ենք վերցնում:

Այս ձեւով պատրաստված թունավոր կերը ցանկաւ 1-2 շաբաթ առաջ չաղ են տալիս և թեթև փոքր խում, վորպեսզի կերը մտնի հողի մեջ մինչև 3 սանտ: Խորութեամբ, նաև վորպեսզի թունավոր կերը թռչուններն ու կենդանիները չուտեն:

Ջերմացնելու և ջերմացնելու ամառը հրապուրելի կերը դնում են իշխառանջի ճանապարհներին, հողի մեջ վոր խորը: Քանի վոր մկնդեղն ու մկնդեղային նստորը շատ ուժեղ թուլեն են, ուստի անհրաժեշտ է աշխատանքից հետո ձեռքերը և այն ամանները, վորտեղ թուլն են պատրաստել, խնամքով լվանալ, վորպեսզի պատահաբար մարդիկ չթունավորվեն:

Իշխառանջի դեմ պայքարի մի ուրիշ միջոց են հանդիսանում նաև վորսող փոսերը: Աշնանը այն տեղերում, վորտեղ շատ իշխառանջներ են յեղել, փորում են 35-40 սանտ. խորութեամբ և 70-75 սանտ. յերկարութեամբ ու լայնութեամբ փոսեր, մեկը մեկից 5-6 մետր հեռավորութեամբ:

Այդ փոսերը լցնում են ձիու կիսաքայքայված աղբով և վերեւից հող լցնում: Իշխառանջները հաճախ քով հավաքվում են այդ փոսերի մեջ ձմեռելու: Ուշ աշնանը կամ վաղ դարնանը այդ վորսացող փոսը քանդում են և վորջնացնում բոլոր իշխառանջներին:

Բացի դրանից անհրաժեշտ է ստուգել բանջարանոցների ու դաշտերի մոտ յեղած պոմադրի կույտերը,

վորտեղ կարող են հավաքված լինել իշխառանջները ձմեռելու համար, և այնտեղ բոլորին վորջնացնել:

ԿՍԸՆՄԻ ԼՎԻՃԸ

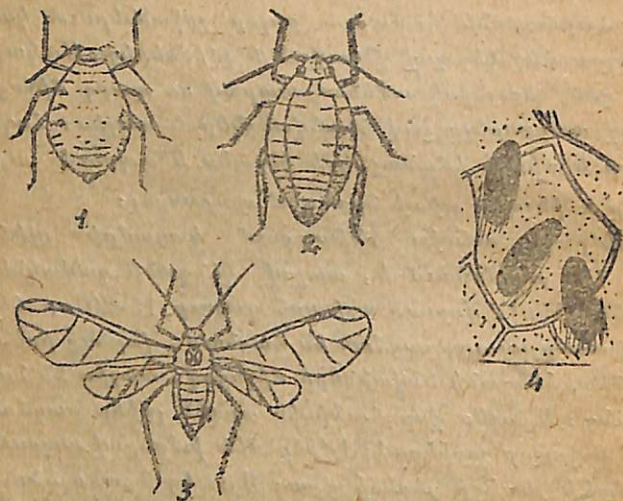
Հայաստանի համարյա բոլոր շրջաններում կուղամբը ուժեղ կերպով վնասված է լվիճներից: Սակայն նրա դեմ նույնիսկ ամենահասարակ ու պարզ միջոցներով պայքարելը լավ հետևանքներ և տալիս: Հարկավոր է միայն խմանալ, թե ինչպես է տարում այդ լվիճը և ինչպես պիտի նրա դեմ պայքարել:

Ամբողջ ամսվա ընթացքում կաղամբի լվիճը (նկ. 15) բաղմանում է, տալով կենդանի դավակներ (թրթուրներ), վորոնք աշխարհ գալուց 15-20 որ հետո կատարյալ դարդացման են հասնում, վորոնք իրենց հերթին, կենդանի ծնվածների միջոցով, տալիս են նոր սերունդ: Այնպես վոր հունիսին արդեն լվիճը բաղմանում է խոշոր չափերով: Լվիճը մեծ խմբերով տարում է տերեխ յետեւի յերեսի վրա: Այստեղ նրանք ծծում են տերեխ հյութը, վորից տերեխները կուշ են դալիս, դեղնում են, իսկ ուժեղ վարակված լինելու դեպքում շուտով բոլորովին չորանում են:

Լվիճների չափազանց շատ տարածված լինելու դեպքում, իհարկե, բերքի մասին խոսք անդամ լինել չի կարող:

Աշնանը արդեն լվիճն այլևս կենդանի թրթուրներ չի ծնում, այլ միայն ձու յե ածում: Զվերը շատ մանր են, սև ու փայլուն, հասարակ աչքով անտեսանելի: Լվիճն իր ձվերն ածում է բանջարանոցում մնացած կաղամբների արմատների և մի քանի մուլախոտերի վրա: Հաջորդ տարին ձվերից դուրս են դալիս թրթուրներ:

թուռներ, վորոնք սկզբում կերակրվում են մոլախա-
տերի հյութով, իսկ հետո անցնում են տնկած կաղամբ-
ների վրա, վորտեղ սկսում են բազմանալ վերը նկա-
րադրված ձևով:

Նկ. IV. ԿԱՂԱՄԻ ԼՎԻՃ

1. Լվիճի եզը, վորը գարնանը համառը կենդանի եզեր է ծնում:
2. Լվիճի եզը, վորը ամառվա վերջում զանազան բույսերի վրա գնում է ձմեռող ձվեր:
3. Թեփվող եզը, վորը բույսից բույս թռչելով՝ ծնում է կեն-
դանի Լվիճներ:
4. Զանաղ ձվեր:

Ընդհանուր դժերով ծանոթանալով Լվիճի կյանքի
հետ, դժվար չե տալ նաև նրան վոչնչացնելու պարզ
ձևերը: Յերբ կաղամբի վրա Լվիճ յերեվա ամառը,
ապա պետք է անմիջապես սկսել պայքարը նրա գեմ
և թույլ չտալ, վոր նա բազմանա և ուժեղ կերպով

տարածվի: Պետք է ասել, վոր Լվիճի դեմ ավելի հեշտ
և պայքարել, յերբ կաղամբը դեռ ջահել է և քիչ տե-
րևներ ունի, քան յերբ կաղամբը մեծացել է:

ՊԱՅԿԱՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Կաղամբի Լվիճի դեմ կարելի չե պայքարել հետե-
վյալ միջոցներից վորեն մեկով:

1. Կանաչ ոճառ կամ սուլորակա՛ն լվացֆի ոճառ:

Լուծույթը պատրաստում են հետևյալ կերպ. 400
գրամ կանաչ ոճառ լաց են անում քիչ տաք ջրի մեջ
(լվացքի ոճառը արագ լուծվելու համար մանրացնում
են): Ոճառը լուծվելուց հետո ավելացնում են ախրան
ջուր, վոր ընդհանուր լուծույթը հավասար լինի 24
լիտրի (2 գուլլի):

2. Ծխախոտի եփտրակո:

400 գրամ ծխախոտի փոշին թրջում են 2-3 որ 6
լիտր (1½ գուլլ) ջրի մեջ և ապա յեփում են 3-4 ժամ և
քամում: Ստացված լուծույթին ավելացնում են 24
լիտր ջուր: Այս հեղուկը միջատների մարմինն լավ
կպչելու համար պետք է ավելացնել 50-100 գրամ ջ
ոճառ:

Ծխախոտի եփտրակոը պետք է դործածել պատ-
րաստելու որը, վորովհետեւ յերբ յերկար է մնում,
սկսում է փչանալ: Ծխախոտի եփտրակոը ձախվում
է պատրաստի: Վերցնում են 12 լիտր (1 գուլլ) ջրին
200-400 գրամ եփտրակո:

3. Նավթա-ոճառային եմուլսիա:

400 գրամ սովորական ոճառը լուծում են կես գուլլ
տաք ջրի մեջ և փրան ավելացնում 2 1½ կիլո նավթ:
Պառնուրդը ճիպոտի խրճով տյնքան են հարում, վոր

տապփի սերի խտուրթյան ժխտարը սպիտակավուն եմուլսիա: Արտիկու ժամանակ դրա վրա ավելացնում են 4 դուլ շուր:

Այս եմուլսիան պետք է դարձադրել պատրաստելուց անմիջապես հետո, հակառակ դեպքում նավթը կանջատվի խառնուրդից և կայրի բույսերը: Ձի կարելի սրսկել չոգ յեղանակին, վորովհետև այս դեպքում ել բույսերն ալրվում են նավթից:

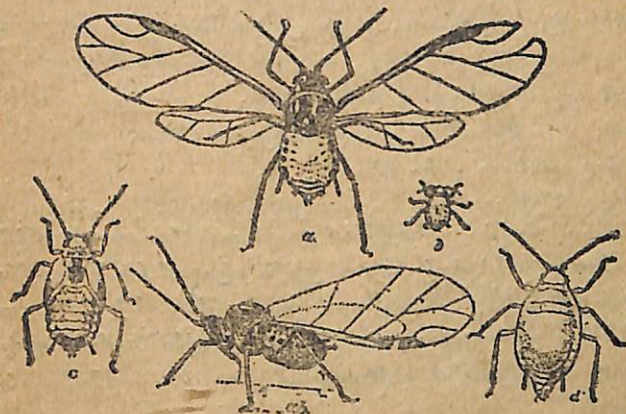
Լվիճի դեմ պայքարելիս պիտի հիշել, վոր սրբսիվող դեղը ողնում է միայն այն դեպքում, յերբ այն ընկնում է միջատի մարմնի վրա, դրա համար ել պիտի աշխատել հոսանքը ուղղել լվիճների խմբի վրա. վորքան շատ դեղ ընկնի լվիճների վրա, այնքան պայքարի հետեվանքները կլինեն դրական:

Արտիկներով բույսերը սրսկելիս ավելի հարմար է այդ աշխատանքը կատարել յերկու հոգով: Մեկը բարձրացնում է կադամբի տերևները հակառակ կողմի վրա, մյուսը սրսկում է՝ աշխատելով հոսանքն ուղղել իրեն խսկ լվիճի վրա: Յեթե առաջին սրսկումից հետո կնկատվի, վոր լվիճը չի սատկել, ապա մի 2-3 օրից հետո պիտի նորից սրսկել:

Բացի պայքարի վերահիշյալ միջոցներից պետք է բանջարանոցի ամբողջ տարածությունը լավ մաքրել մոլախոտերից: Գաղհանած մոլախոտերը վոչ մի կերպ չի կարելի թափել բանջարանոցի պատերի տակ, այլ պետք է հավաքել այրել կամ հողի մեջ խորը թաղել: Միայն այդ դեպքում կարելի յե ապահով լինել, վոր լվիճները ձվերը կվոչնչանան: Մոլախոտերը պիտի հավաքել և այրել՝ մինչև դարուն թույլ չսպառվ ծրնվելու թրթուռներին:

ԲՈՍՏԱՆԻ ԿԱՄ ԲԱՄԲԱԿԻ ԼՎԻՃ

Բոստանի կամ բամբակի լվիճը շատ ուժեղ կերպով տարածվում է բանջարանոցներում, բոստաններում և բամբակի վրա: Մեղ մոտ նա առանձնապես վնասում է վարունդին, դուլթմային, ձմերուկին և դդումին: Լվիճի ծծելուց մատղաշ տերևները ծուլվում են ու չորանում:

Նկ. V. ԲՈՍՏԱՆԻ ԿԱՄ ԲԱՄԲԱԿԻ ԼՎԻՃ

a. Թեվավոր եզր (տեսքը վերից), ab. նույնը (կողքից), bc. Թրթուռ, d. անթեկ եզր մեծացրած:

Լվիճների ծծելուց առանձնապես վնասվում են վարունգն ու դուլթման: Այդ կուլտուրաների վրա լվիճների չափազանց զարգանալը նրանց ուղղակի վնասնչացնում է, վորովհետև բոլոր տերևները դեղնում են ու չորանում:

Լվիճները մի հեղուկ են արտաթորում, վորով ծածկվում են վոչ միայն տերևները, այլև բույսի տակի

հողը. այդ արտադրութեան վրա նստում են սուսկեք,
վորոնք սեւեռնում են բույսը:

Վաղ դարեանք ջահել կանաչա-մոխրագույն լիճին
կարելի չէ հանդիպել արտի յեղրերի և միջնախնորի մո-
լախտերի վրա, սուսկերի և ճանապարհների մոտ:
Վերստից լալ վայրերից նա անտիճանաբար անցնում է
կուլտուրական բույսերին հասկացրած հողամասերի
վրա: Այստեղ լիճը նախ տեղափոխվում է մոլախո-
տերի վրա, վորոնք մնացած են լինում վատ վարի հե-
տեւանքով, իսկ հետո, յերբ դուրս են գալիս կուլտու-
րական բույսերի ծիւրը, անցնում են նրանց վրա և
սկսում արագ կերպով բազմանալ. այս լիճը ճու չի
ածում, այլ ծնում է փոքրիկ թլթուռներ, զառն հա-
տեց վոչ պակաս (նկ. 6):

Այդ թրթուռները կերակրվելով հենց բույսերի
վրա, 6—7 օրվա ընթացքում դառնում են հասուն լիճ-
ներ: Այդ լիճներն իրենց հերթին սկսում են ծնել կեն-
դանի թրթուռներ: Այսպիսով լիճը կենդանի թրթու-
ռներ ծնելու միջոցով արագ կերպով բազմանում ու դար-
դանում և ամառվա ընթացքում տալիս է 15—20 սե-
րունգ:

Մոտավոր հաշվով ամառվա ընթացքում մի լիճ-
նից ստացվում են միլիոնավոր լիճներ: Յեւ յեթե
նրա դեմ պայքար չտարվի, նա ամբողջապես կրունի
սերներն ու ջահել ծիւրը:

Լիճը մինչև հետեյալ դարուներ ձմեռում է մոլա-
խտերի վրա, ահա թե ինչու սխտի վոչնչացնել թե
դաշտերի և թե միջնախնորի մոլախտերը:

Բանջարանոցային լիճի դեմ պետք է պայքարել
նույն միջոցներով, ինչ միջոցներով պայքարում են
կաղամբի լիճի դեմ:

<< Ազգային գրադարան

NL0282856

15038